

ANTI - PEST PROTOCOL

Corlaer College
Meerwegen scholengroep

<u>Inhoudsopgave</u>	<u>pagina</u>
OVER PESTEN	3
<i>Wat is pesten?</i>	3
<i>Vormen van pesten</i>	4
<i>Verschillende rollen in een peestsituatie</i>	5
<i>Pesten kan een aantal oorzaken hebben</i>	5
<i>Het aanpakken van pesten</i>	5
<i>Mogelijke signalen van gepest worden</i>	6
HET ANTI-PEST PROTOCOL	7
<i>Wetgeving</i>	7
<i>Uitgangspunten</i>	7
<i>Vijf sporen aanpak</i>	7
<i>Preventiemaatregelen</i>	8
<i>De taak van alle personeelsleden</i>	9
HET STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN	10
<i>Toelichting op het stappenplan</i>	11
TOEPASSING VAN HET ANTI- PESTPROTOCOL	13
BIJLAGEN	14
<i>I Voorbeeld OKÉ-contract</i>	14
<i>II Leidraad voor een gesprek met de gepeste</i>	15
<i>III Leidraad voor een gesprek met de pester</i>	16
<i>IV A Herstelrecht</i>	17
<i>IV B No Blame aa</i>	18
<i>V Informatie over pesten, internet sites en literatuur</i>	20

OVER PESTEN

Wat is pesten?

2 definities:

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Relatief nieuwe manieren van pesten zijn het digitaal en mobiel pesten. Kinderen of jongeren gebruiken dan het internet (bijvoorbeeld pesten via het chatten) of pesten elkaar door vervelende berichten via de mobiele telefoon te sturen.

(Lindenberg, S. et al. (2005) Pesten. Over daders, slachtoffers, dader/slachtoffers en niet-betrokken leerlingen. In: Kind en adolescent, Jaargang 26, nr.3 05/09/2005 aug. 2005, pag.305-317.)

Van pesten is sprake wanneer iemand herhaaldelijk of een lange tijd materiële en/of relationele, maar altijd psychische schade ondervindt door bewust handelen van 1 of meerdere personen.

(Ruigrok, J. (2010) Handboek Alles over pesten Esch: Quirijn)

We spreken van pesten als dezelfde persoon dus regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en kan zeer bedreigend overkomen. Pesten is daarom onacceptabel.

Vaak komt het voor dat iemand zich gepest voelt, maar dat de 'pester' er niet op uit is de ander bewust te kwetsen, pijn te doen. De beleving van de 'zich gepest voelde persoon', is voor hem/haar realiteit en vraagt om aandacht en oplossingen. Echter, dit anti-pestprotocol richt zich op peestsituaties zoals die gelden volgens de definitie. Zoals gemeld, andere situaties waarin personen zich geïntimideerd, gekwetst of belaagd voelen kunnen verstrekkende gevolgen hebben en onderdelen van de inhoud van dit protocol kunnen aangewend worden om die situaties te doen beëindigen. Het is belangrijk om het onderscheid tussen deze 2 ongewenste situaties wel helder voor ogen te houden wat betreft het plan van aanpak.

Cyberpesten (= digitaal pesten) is een relatief nieuwe vorm van pesten. Cyberpesten is het pesten of misbruiken via internet e/o mobiele telefoon. Cyberpesten is een vorm van pesten, geen separaat probleem. Maar het heeft wel specifieke kenmerken en het vereist een bredere blik van ouders, docenten en jongeren zelf (juist omdat cyberpesten zich nog meer aan het zicht onttrekt dan offline pesten). Cyberpesten kan ook veel harder zijn dan pesten in het dagelijkse leven omdat de daders anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van internet veel groter is.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Een lastig aspect is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt

opgemerkt, weten omstanders niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Dit gegeven is mede de aanleiding voor dit anti-pestprotocol.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen (het liefst de mentor) in de school en hierom mogen vragen. Alle volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent dit dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

In het anti-pestprotocol is vastgelegd dat we pestgedrag op het Corlaer College niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze zullen aanpakken.

Vormen van pesten

Met woorden:

- Vernederen, belachelijk maken
- Schelden
- Dreigen
- Met bijnamen aanspreken
- Gemene briefjes, digitaal pesten

Lichamelijk:

- Trekken aan kleding, duwen en sjoeren
- Schoppen en slaan
- Krabben en aan haren trekken

Achtervolgen:

- Opjagen en achterna lopen
- In de val laten lopen, klem zetten of rijden
- Opsluiten

Uitsluiting:

- Doodzwijgen en negeren
- Deelname aan feestjes of ander activiteiten
- Bij groepsopdrachten

Stelen en vernielen:

- Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen
- Kliederen op boeken of andere eigendommen
- Banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing:

- Dwingen om geld of spullen af te geven
- Het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen

Cyberpesten:

- Pestmail (schelden, roddelen, beledigen)
- Stalking (stelselmatig lastigvallen bijv. door het sturen van hate-mail, dreigementen in chat rooms etc.)
- Ongewenst contact met anderen
- Ongevraagd doorsturen van foto's of webcam (bijv. seksueel getinte opnamen)
- Hacken (gegevens stelen of instellingen aanpassen waardoor uit naam van een ander pest mail wordt verstuurd)
- Chats in (vrienden)groepen waardoor alle betrokkenen worden meegenomen in de peestsituatie

Tussen plagerij en pesten loopt een diffuse grens, die voor ieder persoonlijk verschillend is. Iedereen is gerechtigd zelf aan te geven wat hij als acceptabel beschouwt.

Verschillende rollen in een peestsituatie

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden leerlingen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis en op school niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte;
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee niet te mogen klikken.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere leerlingen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er in hun ogen immers om, om gepest te worden. Daarnaast hebben pesters vaak ook een positieve blik op het gebruik van geweld.

De meelopers en stille getuigen

Meelopers zijn omstanders die incidenteel actief of passief meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Het kan echter ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen (stille getuigen) houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken.

Pesten kan een aantal oorzaken hebben

- Een vaak gevoelde anonimiteit; als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken
- Het moeten spelen van een niet-passende rol
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; iemand is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is
- Spanningen in de groep / klas kunnen op een zondebok worden afgereageerd
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid) of juist een te sterk gevoel voor autonomie
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde
- Een problematische thuissituatie, negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan, er bestaan verschillende methoden.

Pesten kan grote gevolgen hebben voor de gepeste (onzekerheid, faalangst, depressie, zelfdoding) en de pester (problemen met sociale relaties, positief tegenover het gebruik van geweld, heeft grotere kans in het criminele circuit terecht te komen).

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Geen andere leerlingen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan voorheen
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet naar buiten willen
- Niet willen deelnemen aan buitenschoolse activiteiten
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

HET ANTI-PEST PROTOCOL

Wetgeving

Het wetsvoorstel van het ministerie van OCW is aangenomen waarmee per 1-8-2015 een pakket aan maatregelen is opgelegd dat pesten moet tegengaan. Het is een kerntaak van scholen om te zorgen voor een veilige school, waarbij de nadruk op preventie ligt.

In dit kader zijn er drie nieuwe verplichtingen voor scholen, te weten:

1. Het gebruik van een erkend anti-pestprogramma dat aan wettelijk vastgelegde criteria voldoet. Op het Corlaer College is gekozen voor de Positive Behavior Support- aanpak, met de kernwaardes verantwoordelijk, betrokken en succesvol
2. De beschikbaarheid van een anti-pestcoördinator, zodat er altijd een aanspreekpunt is voor ouders en leerlingen als het om pesten gaat. Op het Corlaer College treden de zorgcoördinatoren van de beide deelscholen op als anti-pestcoördinator, in nauwe samenwerking met de vertrouwenspersonen (zie website Corlaer voor contactgegevens). De anti-pestcoördinator is degene die bij pestsituaties bemiddelend kan optreden of ervoor zorgt dat de betreffende leerling (en/of ouders) zo nodig wordt doorverwezen. Het is belangrijk dat voor belanghebbenden duidelijk is waar ze terecht kunnen voor alle zaken in relatie tot pesten. Ook fungeert de anti-pestcoördinator als aanspreekpunt binnen de school en als adviseur voor het anti-pestbeleid.

3. De monitoring van de sociale veiligheid, zodat de school zelf een goed en actueel beeld heeft van de veiligheidsbeleving van de leerlingen op hun eigen school.

Op het Corlaer nemen de leerlingen deel aan verschillende tests/vragenlijsten. Alle eerste klassers vullen de SAQI in, in de onderbouw-, als ook de bovenbouwklassen, worden de leerlingen gescreend door de VGGM (zegmaar GGD). Daarnaast nemen de 3e klas leerlingen deel aan het tevredenheidsonderzoek.

De informatie uit deze screenings en vragenlijsten biedt school de gelegenheid om goed te monitoren op gebieden als welbevinden, sociaal aanvaard voelen, veiligheid, lichamelijke gesteldheid, onderlinge relaties tussen leerlingen, hun sociale gedrag en hun welzijn in de klas en in school, enz.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school verzorgt preventieve (les)activiteiten.

De vijfsporenaanpak

De school hanteert de vijfsporenaanpak, zoals die ook gehanteerd wordt in het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten.

Deze aanpak houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten. De school stelt voldoende materialen ter beschikking (preventielessen, literatuur). De medewerkers hebben kennis van het anti-pestprotocol.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is waardoor een klimaat ontstaat waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden. Op het Corlaer College wordt daarvoor de Positive Behavior Support werkwijze gebruikt.
- Alle medewerkers van de school vervullen een voorbeeldfunctie bij het signaleren en tegengaan van pestgedrag.

2. Het bieden van steun aan de jongere die uit dat hij / zij gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Het aanbieden van hulp door de mentor, of andere functionaris (door mentor ingeschakeld).

3. Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp (desnoods verplicht) door de mentor, of andere functionaris (door mentor ingeschakeld)

4. Het betrekken van de middengroep (de meelopers en stille getuigen) bij het pesten

- De mentor/coach bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen en die van de school hierin.
- Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.
- De mentor/coach komt hier in de toekomst op terug.

5. Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind (bijvoorbeeld het aanbieden van een sociale vaardigheidstraining)
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

Preventieve maatregelen

Op school hanteren we de PBS-kernwaarden verantwoordelijk, betrokken en succesvol (OKE). Deze kernwaarden zijn uitgangspunt voor hoe leerlingen en medewerkers met elkaar omgaan en dus ook om pesten te voorkomen.

- Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het anti-pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- In de mentorlessen wordt aandacht besteed aan pesten d.m.v. het door school opgestelde preventieprogramma. De leerlingen onderschrijven aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte klasse afspraken (bijv. het non-contract, zie bijlage I).
- Leerjaar 1 krijgt schoolbreed aan het begin van het schooljaar een theatervoorstelling te zien over pesten, dit wordt nadien in de klas besproken met de spelers van de theatervoorstelling en mentor.
- Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
- Over de gesprekken rond pesten worden notities gemaakt, die door de mentor worden weggeschreven in het logboek van Somtoday van zowel de leerling die pest als van de leerling die gepest wordt.
- Ook wordt er aandacht besteed aan cyberpesten tijdens de preventielessen over het thema *Mediawijsheid*. Deze preventielessen kunnen zowel preventief worden ingezet door de mentor maar ook reactief op het moment dat er in de klassensituatie sprake is van pestgedrag

De taak van alle personeelsleden

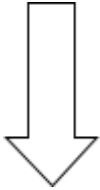
Alle personeelsleden hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren door het gesprek aan te gaan met betrokkene(n) om vervolgens een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten.

Ook aan leerlingen wordt de verwachting uitgesproken om bij signalen van pesten, hier melding van te maken bij een medewerker van de school (bijvoorbeeld de mentor). Dit kan zo nodig ook bij één van de vertrouwenspersonen* van school

*zie website van school voor contactgegevens.

HET STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

Vermoeden

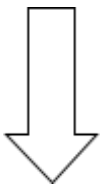

Fase 1 **Een vermoeden van pesten**

lesgevende informeert mentor

- observeren, signaleren, inventariseren
 - aanvullende informatie verzamelen bij bijv. vertrouwenspersoon, lesgevend, conciërges
 - gesprek met gepeste leerling, zie bijlage II
 - **weegmoment:** de mentor maakt voor zover mogelijk de afweging of er sprake is van pesten: naar fase 2. Is er geen sprake van pesten, dan stopt het hanteren van het protocol en vraagt dit om andere stappen binnen de ondersteuningsstructuur.
- Mentor informeert lid Ondersteuningsteam (=OT-er) en anti-pestcoördinator(=APC)*

Overleg

Fase 2 **Overleg**

- beschikbare informatie vastleggen (drive-document, gedeeld met overleggroep) bespreken en wegen
 - overleggroep samenstellen indien situatie vraagt om aanpak met taakverdeling, volgens PDCA
- Verantwoordelijkheid bij de mentor en vervolgens de overleggroep (lesgevend, OT-er, afdelingsleider, APC etc.)*

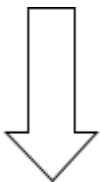
Plan van aanpak

Fase 3 **Het plan van aanpak**

- opstellen plan van aanpak:
 - gesprekken plannen met: pester, gepeste en middengroep(zgn meelopers en stille getuigen); gezamenlijke gesprekken ; ouders van verschillende partijen
 - taakverdeling wie gesprekken gaat voeren en verslaglegging zal verzorgen
- Verantwoordelijkheid bij de overleggroep*

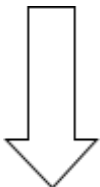
Uitvoeren PVA

Fase 4 **Uitvoeren plan van aanpak:**

- gesprekken uitvoeren (zie bijlage II en III)
 - hulp bieden aan betrokkenen door gebruik te maken van verschillende materialen herstelrecht (bijlage IV A), 'no blame' methode (bijlage IV B), groepsgesprekken
 - informeren en betrekken van de 2^e lijn bijv, ouders, lesgevend
- Verantwoordelijkheid bij de overleggroep*

Evaluatie

Fase 5 **Evaluatie**

- stand van zaken evalueren in de overleggroep
 - is de leerling voldoende geholpen en is pesten gestopt? Zo niet opschalen en afdelingsleider betrekken bij incident
 - is er meer nodig bijv. verwijzing naar (externe) hulp? Zo nodig verwijzen
 - informatie in Somtoday vastleggen
- Verantwoordelijkheid bij de mentor en overleggroep*

Nazorg

Fase 6 **Nazorg**

- leerlingen blijven steunen en volgen
 - aandacht ook in de klas
 - zo nodig contact met ouders
- Verantwoordelijkheid mentor informeren OT-er en APC*

Toelichting stappenplan

De mentor/coach

- Wanneer er sprake is van (vermoeden van) pesten, wordt de mentor geïnformeerd. Er wordt eerst goed geïnventariseerd wat er gaande is. De mentor schakelt daarbij OT-er in en informeert APC, in deze fase is de rol van OT en APC op de achtergrond. De mentor/coach bepaalt wanneer er meer ondersteuning nodig is.
- Nadat de situatie beoordeeld is en vraagt om meer aandacht /interventies, wordt er een plan van aanpak gemaakt waarin de mentor steeds een centrale rol behoudt, of het nu gaat om een 'individueel pestgeval' als ook pesten in groepsverband. Wel is het belangrijk om de verantwoordelijkheid en taken te delen.
- De mentor is de persoon die verantwoordelijk is voor de verslaglegging in Somtoday.
- Eerst praat de mentor/coach met de gepeste en later met de pester apart (zo nodig met ondersteuning). Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III.
- Vervolgens wordt er een gesprek tussen beide leerlingen georganiseerd en geprobeerd tot goede afspraken te komen. De mentor kan hier gebruik maken van zgn *herstelrecht kaarten* (bijlage IV). Bij situaties tussen leerlingen die klassenoverstijgend zijn, neemt de mentor altijd bij aanvang van het stappenplan contact op met de mentor/coach van de andere leerling.
- De mentor/coach neemt contact op met de ouders van de pester en de gepeste en betreft hen bij de oplossing. Betrekken wil zeggen dat school de koers bepaalt en dat ouders worden geïnformeerd en betrokken maar niet bepalen welke acties school onderneemt (dus ook niet over de eventuele strafmaat van de pester).
- De mentor/coach praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft, zowel in de klas maar ook daarbuiten in school. Hier kan bijvoorbeeld de 'no blame'- aanpak of het *herstelrecht* kunnen worden toegepast (zie bijlage IV).
- Indien het probleem aanhoudt of verder oploopt, roept de mentor/coach (opnieuw) de ondersteuning in van OT of leerlingbegeleider en wordt de situatie opnieuw gewogen.

Extra Aandachtspunten bij een melding van cyberpesten

- Bewaar de berichten (afdrukken maken opslaan van berichten)
- Blokkeren van de afzender
- Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen. Verwijs zo nodig naar internetsites met informatie (zie bijlage V) .
- Verwijs de ouders zo nodig door e/o adviseer aangifte bij de politie van de woongemeente

Ondersteuning (door mentor in te schakelen); OT, leerlingbegeleider, teamleider

- Het lid van het ondersteuningsteam, een teamleider en/of leerlingbegeleider kan in onderling overleg, de rol van de mentor ondersteunen bij escalatie van het pestgedrag en/of wanneer het pesten het klassenverband overstijgt. Het pestprobleem kan ook opgelost worden door de mentor(en) van desbetreffende leerlingen, zonder dat er een actieve rol van OT-er of APC nodig is.
- Het is van belang om verder te kijken dan alleen naar de pestsituatie Het is van belang om mogelijke achterliggende problematiek boven tafel krijgen en helderheid te geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
- De ondersteuner adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door bijvoorbeeld een medewerker van het gebiedsteam of volgen

van een SOVA/BOF training

AFSPRAKEN worden op papier gezet, opgenomen in Somtoday logboek en zo nodig ondertekend door alle betrokkenen, zodat er bij aanhoudend pestgedrag overgegaan kan worden op vervolgstappen. (Uploaden Somtoday blijft taak van mentor)

Schorsing

Wanneer het pesten blijft aanhouden en gemaakte afspraken worden geschonden, volgt een schorsing van een dag, conform het protocol 'schorsing en verwijdering' (volgens artikel 27 van de wet op het VO en in de art. 13 en 14 van het Inrichtingsbesluit WVO) opgelegd door de afdelingsleider. Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt kan een langere schorsing opgelegd worden.

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen blijft volharden in het ongewenste pestgedrag en liggen er geen perspectieven meer tot verandering dan kan de school besluiten geen verantwoordelijkheid meer te willen nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan verwijdering, dit is in overleg tussen ouders en afdelingsleider (ook cf het eerder genoemde protocol 'schorsing en verwijdering'). In overleg met andere scholen wordt er gekeken naar een andere onderwijsplek.

TOEPASSING VAN HET ANTI-PEST PROTOCOL OP HET CORLAER COLLEGE

Het stappenplan is een algemene leidraad. Als een interventie succes heeft, kunnen vervolgstappen achterwege blijven. Het in het stappenplan genoemde traject bij aanhoudend pesten is geen automatisme, per leerling/situatie wordt bekeken welke maatregelen het meest passend zijn.

- Elke mentor/coach bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en schoolregels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden aan de mentor/coach en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- In de mentorlessen wordt aandacht besteed aan pesten. De leerlingen onderschrijven aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken.
- Indien een mentor/coach of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
- Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor/coach worden opgeslagen in het leerlingvolgsysteem (Somtoday) van zowel de leerling die pest als van de leerling die gepest wordt.
- Ouders worden door mentor(en) geïnformeerd over de situatie (zowel van pester als gepeste leerling)
- Incidenteel pestgedrag wordt door de mentor/coach besproken met de leerlingen, zowel met de direct betrokkenen als met de klas.
- Als het pestgedrag doorgaat, nodigt de mentor/coach de ouders/verzorgers van de pestende leerling(en) en de gepeste(n) uit, bespreekt de problematiek met hen. De mentor zet een verslagje van het gesprek en gemaakte afspraken in Somtoday en informeert altijd de OT-er /leerlingbegeleider/teamleider
- Indien nodig roept de mentor/coach de ondersteuning in van leerlingbegeleider, OndersteuningsTeams of teamleider voor de pestende leerling(en) en/of de gepeste leerling(en) als verdere zorg, aandacht noodzakelijk is e/o de ernst van de situatie het handelend vermogen van de coach/ mentor te boven gaat.
- Indien interne maatregelen en afspraken geen effect sorteren, wordt er door de afdelingsleider (altijd in samenspraak met mentor /coach) gezocht naar een passende oplossing.
- In het uiterste geval wordt er door de afdelingsleider, in samenspraak met de ouders/verzorgers gezocht naar een andere onderwijsplek.

Bijlage I

VOORBEELD VAN EEN OKÉ-CONTRACT

Dit contract dient als basis en kan per vestiging, onderwijsteam, leerjaar en/of klas worden aangevuld of aangepast. Het belang dat de klas zelf kiest voor de formulering is van belang om het eigenaarschap en daarmee de betrokkenheid, verantwoordelijkheid en het succes ervan te vergroten.

Contract "veilig in school"

Ik vind dat iedereen zich veilig moet voelen in school.

Daarom houd ik mij aan de volgende afspraken:

- Ik accepteer de ander zoals hij/zij is
- Ik ben mede verantwoordelijk voor een prettige en positieve sfeer op school.
- Ik blijf van de spullen van een ander af.
- Als er ruzie is zoek ik iemand die de ruzie helpt oplossen.
- Mijn houding en taalgebruik zijn respectvol en fatsoenlijk.
- Als iemand mij hindert vraag ik hem of haar duidelijk daarmee te stoppen.
- Als dat niet helpt, vraag ik een docent of mijn mentor om hulp.
- Ik zal mensen die zich niet aan bovenstaande houden, hierop aanspreken

Door mijn handtekening onder dit contract te zetten, beloof ik dat ik mijn uiterste best zal doen bovenstaande uitspraken na te leven. Doe ik dat niet dan zal de school maatregelen nemen.

Hieronder is ruimte om zelf in te vullen wat je in bovenstaand lijstje mist.

- Ik zal _____
- Ik zal _____
- Ik zal _____

Ondertekening op:~.....~.....

De leerling:

Namens de school:

Bijlage II

LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET DE GEPESTE LEERLING

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze vaak moeite voor zichzelf op te komen. Vaak denken ze dat er iets in henzelf is dat de pester gelijk /aanleiding geeft om te pesten. Het is belangrijk om de gepeste jongere ervan te doordringen dat niemand het recht heeft een ander te kwetsen.

Bijlage III

LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST

Alvorens er een gesprek met de pester wordt gehouden heeft degene die het gesprek aan gaat zich er van overtuigd dat degene met wie het gesprek plaatsvindt inderdaad schuldig is aan het gemelde gedrag.

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

- Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: "Je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!" Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- Relative gericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. "Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt." Zeg nooit: "Je bent heel gemeen." Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- Verandering gericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Bijlage IV A

HERSTELRECHT KAART

1. Herstelvragen
<i>Als je een leerling spreekt die schade of last heeft ondervonden van het gedrag van een ander, kunnen deze vragen je helpen om het op een goede manier op te lossen</i>
* Wat is er precies gebeurd?
* Wat dacht je toen het gebeurde?
* Hoe denk je daar nu over?
* Welke schade heb jij opgelopen?
* Wat is er nodig om dat te herstellen?

2. Herstelvragen
<i>Als je een leerling aanspreekt op zijn gedrag kunnen deze vragen je helpen het probleem op een goede manier op te lossen</i>
* Wat is er precies gebeurd?
* Wat dacht je toen het gebeurde?
* Hoe denk je daar nu over?
* Wie hebben schade opgelopen door wat jij hebt gedaan?
* Wat is er nodig om dat te herstellen?

Bijlage IV B

'NO BLAME'- AANPAK

Een succesvolle methode in het aanpakken van pestgedrag is de No Blame- aanpak. Deze aanpak volgt een zeven stappen procedure die een leerkracht of een andere begeleider kan toepassen nadat pesten werd vastgesteld of gemeld. In wat volgt zullen we in gaan op:

1. De essentie van de No Blame-aanpak
2. Te definiëren wat de No Blame- aanpak niet doet
3. De betrokkenen van pestgedrag te definiëren
4. Het stappenplan voor de begeleider uiteen te zetten

1. De essentie van de No Blame-aanpak

Aangezien pesten een groepsprobleem is, betekent dit dat een individu zelden tot nooit het probleem kan oplossen, want een individu kan niet winnen van een groep. De groep moet in actie komen. De essentiële elementen in deze methode zijn:

- Niemand wordt gestraft.
- Aanmoedigen van empathie.
- Gedeelde verantwoordelijkheid.
- Probleemoplossend.

2. Wat de No Blame-aanpak niet doet: het slachtoffer veranderen

Slachtoffers van pestgedrag krijgen vaak de raad van ouders, leerkrachten of de groep om op één of andere manier hun gedrag te veranderen. Ze moeten ze leren 'voor zichzelf opkomen', 'terugslaan', 'weg wandelen', 'doen alsof het hen niet kan schelen'. Door op deze manier met de slachtoffers om te gaan denken ze dat het hun eigen schuld is en dus ook hun eigen verantwoordelijkheid om een eind te maken aan het pestgedrag.

Er is niets mis met assertiviteitstrainingen voor iedereen. Het aanleren van sociale vaardigheden kan veel leerlingen helpen die moeilijkheden hebben met relaties. Dergelijke initiatieven mogen echter niet rechtstreeks gekoppeld worden aan de toestand van het slachtoffer, enkel aan de algemene ontwikkeling van iedereen.

3. Pesten als een groepsproces: de betrokkenen

De pesters

Pesters vind je overal, ze zijn vaak:

Fysiek of verbaal sterker dan het slachtoffer.

Op zoek naar macht en waardering van de groep.

Hebben weinig respect voor grenzen en kunnen zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen. Ze hebben dan ook weinig gewetensproblemen bij hun pestgedrag. In sommige gevallen vinden ze dat het slachtoffer erom vraagt.

Zijn zich vaak niet bewust van de gevolgen voor de slachtoffers.

Het slachtoffer

Wordt door de groep om één of andere manier als 'anders', 'afwijkend' beschouwd.

De tolerantiegrens is voor iedereen verschillend. Waar de ene plagerijen of pesterijen zal weglachen en relativeren, zal de andere gekwetst achterblijven en zo een weerloze indruk maken die misschien nog meer 'uitnodigt' tot pesterijen.

Zijn gemiddeld fysiek en verbaal zwakker.

Missen soms een aantal sociale vaardigheden en komen niet of op de ongepaste manier voor zichzelf op.

De groep (meelopers, stille getuigen, helpers, ...)

Pesten is steeds een groepsgebeuren, zo zijn er steeds verschillende mogelijke betrokkenen: De 'neutrale' toeschouwers, die vaak niets zeggen of doen uit angst om zelf het doelwit van de pesterijen te worden. Door niet te reageren maken ze onbewust duidelijk dat ze het gedrag toestaan. In deze houding schuilt echter het gevaar dat men onverschillig en hard wordt voor het leed van anderen, waardoor de empathie afneemt.

De meelopers die de pester helpen bij zijn gedrag.

De helpers die partij durven kiezen voor het slachtoffer.

4. De aanpak: een stappenplan voor de begeleider

Stap 1: een gesprek met het slachtoffer

Vraag algemene informatie, geen details over wat er juist gebeurd is.

Vraag naar de beleving en gevoelens van het slachtoffer.

Leg de aanpak uit, leg daarbij de nadruk op het niet-bestrafende aspect, vraag toestemming.

Bespreek samen de namen om de groep samen te stellen.

Vraag wat je WEL of NIET mag vertellen over de belevingen van het slachtoffer.

Vraag eventueel naar een verhaal of een tekening over het gevoel van het slachtoffer.

Geef aan dat je steeds bereikbaar bent voor het slachtoffer.

Stap 2: een groep wordt samengeroepen

Een groep wordt samengesteld bestaande uit de pesters, meelopers, vrienden en/of positief ingestelde jongeren.

Het slachtoffer is niet aanwezig bij deze bijeenkomst. Dit kan de probleemoplossende aanpak bemoeilijken.

Stap 3: leg het probleem uit

Vertel de groep dat je een probleem hebt.

Gebruik eventueel het verhaal of de tekening van het slachtoffer.

Praat niet over details van gebeurtenissen.

Beschuldig niemand.

Maak duidelijk dat er een probleem is dat moet opgelost worden.

Stap 4: deel de verantwoordelijkheid

Zeg duidelijk dat er niemand in de problemen zit of gestraft wordt.

Elk groepslid kan bijdragen aan de oplossing.

De groepsleden hebben het meeste contact met het doelwit en dus de beste kansen om het pesten te stoppen.

Stap 5: vraag naar de ideeën van elk groepslid

Aanvaard alle positieve voorstellen (niets doen is ook een positief voorstel!).

Vraag om de voorstellen concreet te maken, 'Hoe ga je dat doen?'

Heb aandacht voor 'ik-taal', wees niet tevreden met algemene uitspraken.

De intenties kunnen opgeschreven worden.

Stap 6: laat het aan hen over

Leg de verantwoordelijkheid bij de groep, zij alleen kunnen het probleem oplossen.

Bedank hen en geef hen duidelijk vertrouwen.

Vertel dat je hen na een week individueel wil spreken (blijf bereikbaar).

Stap 7: spreek hen opnieuw

Laat elk lid afzonderlijk vertellen over zijn of haar bijdrage.

Gebruik de kernvragen: hoe is het nu, is het gestopt, ben je tevreden, ... ?

Indien het slachtoffer niet helemaal tevreden is kan de procedure herhaald worden.

Bijlage V

INFORMATIE OVER PESTEN

Links naar internetsites en literatuur

Onderstaande links geven bruikbare adressen:

- www.pesten.startpagina.nl en www.pesten.startkabel.nl en www.pestweb.nl; algemene zoekpagina's
- www.nji.nl/pesten; NJI is het landelijk kennisinstituut voor jeugd en opvoeding)
- www.digitaalpesten.nl; eerste hulp bij online pesten
- www.aps.nl; website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten)
- www.pesten.net; Informatie voor en door slachtoffers
- www.stopdigitaalpesten.nl; Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school
- www.posicom.nl; tips d.m.v. filmpjes hoe te handelen in pestsituaties
- www.digibewust.nl Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame) een informatieve site van het Ministerie van Economische Zaken, die u als consument of zakelijke gebruiker informeert over het veilig gebruik van internet (was voorheen: www.surfopsafe.nl)
- www.ppsi.nl PPSI is een expertisecentrum van het APS op het gebied van het bestrijden en voorkomen van(homo)seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Aansluitend op het werkgebied van vertrouwenspersonen kunt u bij PPSI ook terecht voor informatie over: pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.
- www.schoolenveiligheid.nl Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid en adviseert schoolleiders, leraren/docenten, mentoren, leerlingbegeleiders, vertrouwens (contact)personen, onderwijsondersteunend personeel, et cetera.
- www.noblame.nl, toelichting op de no blame methode
- <http://veilig.kennisnet.nl/> handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT coördinatoren. Deze website is een onderdeel van de programmalijs "Veilig en eenvoudig" van het SURFnet/Kennisnet project.
- www.orthoconsult.nl Lesmaterialen, literatuur en tips om om te gaan met pesten.
- Handboek Alles over pesten- Jan Ruigrok Uitg. Quirijn
- Provocatieve leerlingbegeleiding- Jan Ruigrok Uitg Quirijn
- Pestgedrag met PBS; Stop- Loop door-Praat methode Uitg. Pica Uitg. Quirijn
- Handboek positieve groepsvorming- Maya Bakker en Ivo Mijland Uitg Quirijn
- De No Blame methode tegen pesten. S.Borstlap & N. Overzee N.